

POHAŃBIENIE (106) *sb n*

o oraz a jasne (w tym w a 6 r. błędne znakowanie); -e- (4) *Mącz, BiałKat* (2), *SarnStat*, -é- (1) *MurzHist*; końcowe e pochylone.

sg *N* pohańbienié (15); -é (2), -(e) (13). \diamond *G* pohańbieniã (4); -ã (3) *BibRadz, Mącz, SkarŻyw*, -a (1) *SkarJedn*. \diamond *D* pohańbieniu (12). \diamond *A* pohańbienié (58); -é (2), -(e) (56). \diamond *I* pohańbieni(e)m (10), pohańbieniem (4); -(e)m *Leop, BibRadz* (3), *RejPos, WujJudConf, BudBib, CzechEp*; -im *SkarŻyw, NiemObr* (2); -(e)m : -im *LubPs* (2:1). \diamond *L* pohańbieniu (3).

Składnia dopełnienia przydawki dopełniającej równoznacznej z dopełnieniem sprawcy: pohańbienie przez kogo (1).

Sł stp: pohańbienie, pogańbienie, Cn notuje, Linde XVI (jeden z niżej notowanych przykładów) *i XVIII w.*

I. Rzeczownik od „pohańbić” (59) :

1. Poniżenie, upokorzenie, znieważenie, zniesławienie; confusio Vulg, PolAnt; ignominia, opprobrium, probum PolAnt, Cn; contumelia Mącz, Cn (55) : Nápomnieny ku ftałości wierne/ á przełożenie pychy/ którą Pan pohańbieniem tłumi. *LubPs H3 marg, I3v marg, Q2; Wfzelákie nápominiánie/ má być nie popędliwe y króm pohańbienia. Mącz 40b; SkarŻyw 372; od czego ich Pan Chrifus odwoził/ á tákiedy dumy zákázował/ ku pokorze/ y vniżeniu ich nápominiájąc/ grożąc pohańbieniem tákowym wfzytkim/ ktorzyby fię nád inne/ wyność chcieli NiemObr 31.*

pohańbienie czego (14): ále zápomniłz frototy młodości twoiey/ á nie wfpomniłz dáley ná pohańbienie wdowftwá twego. *BibRadz Is 54/4, Ier 7/19; Nie śmiechu ále oplákania godne fą te fkárgi/ y tá hániebna ślepotá wáfzá/ y to pohańbienie przenáświétfzey ofiáry y Sákrámentu Bożego WujJud 242v; WujJudConf 230v, 241; SkarŻyw 335; CzechEp 5; SkarKaz 244b. Cf pohańbienie komu czego; Wyrażenia przyimkowe.*

pohańbienie komu czego (1): *SkarKaz 353b cf W przeciwstawieniu.*

pohańbienie czyje [= kto jest pohańbiony] [*w tym: G sb i pron* (12), *pron poss* (2)] (14): *LubPs L2 marg; Powftáńże o Boże á rozładź fprawę twą/ wfpomni na pohańbienie twoie [memento probri tui] ktore fię dzieie od fzalonego na káždy czas. BibRadz Ps 73/22, Philipp 3/19; RejPos 276v; SkarJedn 84; Pohańbienie Zydow przez trzy krole. SkarKaz 517a marg. Cf Wyrażenia przyimkowe.*

pohańbienie czyje [= kto pohańbił] (1): *Vfłyłzałes Pánie pohańbienie ich/ á wfzytko ich ftáranie przeciwko mnie. BibRadz Thren 3/61.*

W połączeniu szeregowym (1): á to dáć co ku wielkiey czći Bożey/ [...] y ku pohańbieniu nieprzyaciół wiáry powfzeczney/ y ku dobremu rzeczy pófpolitey/ á wfétfzey fpolney miłości/ bárzo fłuży. *SkarJedn A7.*

W przeciwstawieniach: »(po)chwała (2), wspomózenie ... pohańbienie« (3): *Nabożna modlitwá y prózbá o wfpomózenie/ á o pohańbyenie nieprzyaciół prawdy Kriftofowej. LubPs L2 marg; BibRadz Philipp 3/19; Tobie Pánie pochwałá: á nam pohańbienie twarzy náfzey. SkarKaz 353b.*

Zwroty: »czynić pohańbienie« (1): iákoś innym czynił pohańbienie [!] tákże y fám pohańbion będźiefz *BibRadz I 171b marg.*

»(po)dać na pohańbienie, w pohańbienie« = *dare confusionem PolAnt* [szyk zmienny] (5:2): *LubPs Sv*; *RejWiz* 184; *RejAp* 20; *RejZwierc* 42v; *BudBib* 4.*Esdr* 2/6; tę niepokalaną oblubienicę Chrytułowę kościoł S. Rzymfki zpotwarzoną/ w pohánbienie/ tobie narodzie Rułki/ podáli. *SkarJedn* 230; Abel/ iż żył [práwiedliwie służąc Panu Bogu/ błogosławił go Pan Bog y nápełnił pożytkami wielkimi: A Kaimá niespráwiedliwego [!] dał ná pohánbienie. *KołakSzczęśl* C3.

»dawać w pohańbienie« = *zmuszać do prostytucji (1)*: Słychałem [...] o mężach/ kthorzy żony [we/ nád ich wolą/ dla dárow/ dla zbogácenia [ie/ dawáli w pohánbienie. *GórnDworz* Bb4v.

»przyść w pohańbienie« (1): á przydzíem w pohánbienie y w pořromocenie [*erimus in offensionem, et in vituperium*] v tych ktorzy będą pánować nád námi *BibRadz Judith* 8/13[17].

»w pohańbienie przywieść, wprawić« (2:1): Ty ktorzi ná mię powstáją/ w pohánbyenie wpráwiłz *LubPs* Z2; ktoremi [*potwarzami*] Xiądz Powodowłki/ Kánonik Poznánłki/ w swoim Wędzidle/ ludzi niewinnych w podeyřzrenie/ y w brzytkie pohánbienie/ przywieść vsiłuie. *NiemObr* 3 [*idem*] kt.

»wziąć pohańbienie« (1): Włze thwoi nieprzyaciále/ wezmą wielkie pohánbienie/ porázi ie BOG włzey mocy *ArtKanc* M4v.

Wyrażenie: »zhańbiony pohańbieniem« (1): niechay będą zhánbieni pohánbieniem [*confundantur confusione*]/ kthorzy duřáią w obrážiech rytych *Leop Is* 42/17.

Szereg: »pohańbienie i posromocenie« = *offensio et vituperium PolAnt* (3): A batyřłz iuřz iákie pohánbienie y pořromocenie tznicie Pánu Krytułowi Synowi Bożemu/ ielłize go wyznawacie/ dořtátetnym/ wietznym/ y iedynym Iednatzem y przytzyńcą/ á przed [ie] Święte vmárłe ludzi przydawacie doniego. *KrowObr* 209v; *BibRadz Judith* 8/13[17]. Cf »ku pohańbieniu i posromoceniu«.

Wyrażenia przyimkowe: »ku pohańbieniu« = *in ignominia PolAnt* (5):

~ *ku pohańbieniu czego* (1): *KrowObr* 190v cf *Szereg*.

ku pohańbieniu komu (2): [*córka*] Nie wřtydliwa iest ku pohánbieniu oycu [*confusio patris*] y mężowi *BibRadz Eccli* 22/5; *ArtKanc* G8.

ku pohańbieniu czyjemu (2): *BibRadz Ps* 74 arg; LENiwieć może być przyrownan ku kámieniowi popługáwionemu/ z ktorego wřzyřcy řydzą ku pohánbieniu iego. *BibRadz Eccli* 22/1.

W przeciwstawieniach: »ku pohańbieniu ... ku chwale, ku pocieszeniu« (2): Wierni chwálą imię Páńłkie dla nádzieie ktorą máią o Pánu/ iż on ma raz świat řádzic y vczynić nápráwę iego [!]/ ku pohánbieniu niepobořnych/ á ku chwale wiernych. *BibRadz Ps* 74 arg; KRYřtus z martwych wřtał/ [...] Alleluia. Nieprzyaciálořm řwym ku pohánbieniu/ á wiernym řwoim ku poćiefzeniu. *ArtKanc* G8.

Szereg: »ku pohańbieniu i posromoceniu« (1): kthorą [*mszę*] řam řzátan zmyřlił/ ku pohánbi[e]niu y pořromoceniu oney iedyney ofiáry/ Páná Iezu Krytułá *KrowObr* 190v. ~

»na pohańbienie« = *ad opprobrium PolAnt* (8):

~ *na pohańbienie czego* (1): iřz ie [*bogi pogańskie*] pokałátác miał ná częřci/ á řrebro z ktorych vczynione było vbogim rozdáć: ná więřze pohańbienie głupřtwá niewiernych/ ktorzy rzeczom vczynionym y bálwanom Bořką czeřć przyczytáli. *SkarŻyw* 189.

na pohańbienie komu (1): Lecz y niemniey będzie ná pohánbienie haeretykom: ktorzy nie mogą ćierpieć znáku krzyřá řwiętego. *WujNT* 104.

na pohańbienie czyje (6): Niemaią też [Żydzi] z żadną bronią chodzić: á to ná ich pohańbienie/ íze oni s fwoią máiętnością/ íą pod mocą Krześciánów. *GroicPorz* h2; Ty tedy íynu człowieczy prorokuy á mów/ Pan Bog thák mowi do íynów Ammonowych/ ná pohańbienie ich *BibRadz Ez* 21/28; *WujJud* 121; Tedy rzecze Eufrázya: ná íego [czarta] pohańbienie będę pościłá tydzień/ íefli mi ítáfzá dopuści. *SkarŻyw* 225; *WujNT* 104; *SkarKaz* 5b.

Wyrażenie: »na wieczne pohańbienie« (1): ktory [Kościół Rzymski] ítátecznie ítoi/ y ítać musí áż do íkończenia íwiátá/ ná złość y ná wieczne pohańbienie wízyftkich Heretykow. *WujJud* 121. ~

W przeni (4) : Izali mnie ku gniewu wyzywáią mowi Pan? izáli nie wíęcey íami íiebie ná pohańbienie twarzy íwych [*ad pudorem vultus eorum*] *BibRadz Ier* 7/19; leć aby wizytko ízło wedle íznuru íłowá Boże⁸⁰: nie pátrząc nic ná ludzkie [...] íády y ízáunki: ále tylko ná to íákoby Bog y Chrístus Pan miał íwą chwałę: choćiaz z nawiętlzym pohańbieniem twarzy náízych. *CzechEp* 5; *SkarKaz* 244b, 353b.

a. Zbezczeszczenie, sprofanowanie (3) :

Wyrażenie przyimkowe: »ku pohańbieniu [czego]« (3): Wodę Papieřz wymyílił ku pohańbieniu krztu íwiętego. *KrowObr Vu2v*, 50v, 71 *marg*.

2. Potępienie, zganienie; skarcanie; detestatio *JanStat*; *opprobrium* *Cn* (4) :

Wyrażenia przyimkowe: »ku pohańbieniu [czyjemu]« (1): To mowi w ófobie ludu Izráelłkiego ku pohańbieniu ludu Iudłkiego/ ktory íię nie chćiał náwroćić do Páná. *BibRadz I* 383d *marg*.

»na pohańbienie« = *in detestationem* *JanStat* (3):

~ *na pohańbienie czego* (2): Íam tu wyznánie y náukę około tego Doktorow S. Greckich ná wíętlże pohańbienie tych próżnych mow/ położyć vmyílił. *SkarJedn* 278; *SarnStat* 700.

na pohańbienie czyje (1): [*Przykład*] Ná pohanbienie tych dzííeyfzych przenáíłádowníkow kościóła Bożego *SkarŻyw* 81. ~

II. Rzeczownik od „pohańbic się”; *okrycie się hańbą* (1) : Z Iudy poízedł Fáres y Zará z Thámár (*marg*) To íię ítáło przez grzech nie czyfthy [*kazirodczy stosunek Tamary ze swoim teściem*] ktore pohańbienie byío początkiem vniżenia Kryftułowego ktory íię vpokorzył y zítłá íię słuźebníkiem dla nas. (-) *BibRadz Matth* 1/3.

III. Stan poniżenia; hańba, niesława, sromota, wzgarda, wstyd; ignominia, opprobrium *Vulg*, *PolAnt*, *Cn*; *confusio* *Vulg*, *PolAnt*; *contumelia* *Vulg*, *Cn*; *dedecus*, *flagitium*, *indignitas*, *labecula*, *probrum*, *turpitude* *Cn* (46) : Wyelcechmy íą pohańbyením nápełnyeni w dúfły/ Bogaczów pyíńnych wzgárdzenie yák nas írodze íufły *LubPs* cc4, P6v, Q, aa5v, dd2v; *BibRadz Ps* 73/21; *RejPos* 334v; *BudBib* 1.*Mach* 1/29; áćći pohańbienie (íáko mądrzy ludzie rozumieią) tylko wtęń czás íeít/ gdy kto wykroći przećiwko íwey pocćiwoóći. *GórnRozm* H4v.

pohańbienie czego [= *przez co*] (1): Bo Iezus będąc wzbudzony od vmarłych zgłádzíl pohańbienie íwego íkazánia ktorym był vniżon. *BibRadz II* 69c *marg*.

pohańbienie czyje [*w tym: G sb i pron* (7), *pron poss* (6)] (13): *LubPs* S3; *Leop Ps* 118/39, *Eccli* 20/28, *Ier* 3/25, *Ez* 16/52; á otrze Pan Bog ízę ze wízelákíey twarzy/ y zdeymie pohańbienie ludu íwego ze wízytkíey íiemie/ ábowiem to powiedział Pan. *BibRadz Is* 25/8, 1.*Reg* 25/39, *Ps* 88/51,

Mich 6/16; *BiałKat* 91, 216; *BudBib* 3.*Esdr* 1/41[42]; á dom ich ná piałku zbudowány/ czáfu plag y náwałności gniewu Páńkiego/ obálic fię z poháńbieniem ich musí. *NiemObr* 7.

W *połączeniach szeregowych* (5): *BibRadz* 1.*Mach* 1/41; którego grzéchu owoc inŷy nie ieft/ iedno wtyd/ poháńbienié/ á fkónczenié iego/ gdy do skutku przyydzie/ śmierć *BiałKat* 216; *BudBib* 3.*Esdr* 8/75[78], 1.*Mach* 1/41; k temu iż ogień y męki mogą też y beŷtye ćierpieć/ á lámego człowieká rozumnego włafna ieft męká/ łromotá y poháńbienie y záfłtydzenie. *SkarKaz* 3b.

Zwroty: »być w poháńbieniu« (1): iáko fą ci w wielkim poháńbieniu ktorzy miłuią kóćioł Boży. *BibRadz Ps* 68 *arg*.

»podejmować poháńbienie« (1): Abowiemem dla ćiebie podeymował poháńbienie/ á zelżywość [*sustinui opprobrium*] okrywála oblicze moie. *BibRadz Ps* 68/8.

»w poháńbienie upaść« (1): Kto mię poŷłuzen/ w žáadne poháńbienie nigdy nie vpádnie [*non confundetur semper*] *BudBib Eccli* 24/25[30].

Szeregi: »nieczystość i poháńbienie« (1): A wŷytki ine ŷprawy iego [*Nabuchodonozora*]/ nieczyŷtość y poháńbienie iego [*de immunditia illius et irreligiositate*] wypifáne fą w kłięgach kronik Krolewŷkich. *BudBib* 3.*Esdr* 1/41[42].

»poháńbienie i potępienie« (1): Wŷytkie ich ŷtáránie obroćio fię im ku więćŷzemu poháńbieniu/ y ku potępieniu. *BibRadz II* 19c *marg*.

»sromota a poháńbienie« (1): Wŷyfcy fię záfłtydáią zá lud ktory im nie nie mógł być pożyteczen áni pomocen/ y żadnego pożytku nie przynofił/ iedno tylko łromotę á poháńbienie [*ad pudorem, et etiam ad opprobrium*]. *BibRadz Is* 30/5. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»urąganie i poháńbienie« (1): ábowiem vrągánie y poháńbienie [*improperium enim et contumeliam*] będzie dziedziczył zły człowiek *Leop Eccli* 6/1.

»zguba i poháńbienie« (1): Chrześciánom po wŷytkim ŷwiećie poćiechę/ Pogáńŷtwnu więćŷzy poŷtrách/ Heretykom zgubę y poháńbienie/ z iednoczeniem wáfłzym w iedno ćiáło Koćcioła Chryŷtuŷowego/ vczyńćie. *SkarJedn* 404.

Wyrażenia przyimkowe: »ku poháńbieniu [komu]« (2): Y przypádlá im rádá dobra/ áby go [*ołtarz zgwałcony*] rozmiotáli/ żeby im ná potym nie był ku poháńbieniu [*in opprobrium*]/ iż gi pogáni ŷplugawili *BibRadz* 1.*Mach* 4/45, II 19c *marg*.

»na poháńbienie« = *in confusionem Vulg; in opprobrium PolAnt* (3): á oni weŷfli do Beelfegorá/ y odłáczyli fie ná poháńbienie/ á ŷtali fie brzytkiem iáko y one rzeczy ktore miłowáli. *Leop Os* 9/10.

~ *na poháńbienie komu, czemu* (2): Bo Pan Bog ich bronić ich będzie/ á będziem ná poháńbienie wŷŷyŷtkiey ziemi. *Leop Iudith* 5/25; Płakałem y trapiłem w poćie duŷę moię/ á tyŷ mnie był ná poháńbienie [*et fuit in opprobria mihi*]. *BibRadz Ps* 68/11. ~

W przen (2) : Nych w łrogye poháńbyenye będą obleceni/ Ci ludzie ták vporni á práwye ŷfáleni/ Ktorzy przeciw mnye dziwne rzeczy wymyŷláli *LubPs* I3v; *Leop Ps* 118/39.

Przen: *Ten, kto przynosi hańbę [czego]* (1) : Tákże Benedykt dziewiáty łromotá ludzka/ y poháńbienie koćcioła/ iżali niekupił Papięŷtwa *KrowObr* 38.

a. *Przedmiot poŷmiewiska* (2) : Vrywáli go wŷyfcy ktorzy mimo óń ŷzli drogá/ á zŷthál fię poháńbieniem v ŷłáńádow ŷwoich. *BibRadz Ps* 88/42.

pohańbienie czyje (1): A ia ciem iest robak á nie człowiek/ pohańbienie ludzkie/ á odrzuczenie poľpolite. *TarDuch* A2v.

b. *Kara piekła, utrata zbawienia* (4) :

W przeciwstawieniu: »wieczny żywot ... pohańbienie wieczne« (2): *GrzegŚm* 8, 11 *cf* »pohańbienie i posromocenie wieczne«.

Zwrot: »dać na wieczne pohańbienie« (1): W tobiem/ Pánie/ nádzieię poľożył: nie dayże mię ná wieczne pohánbienie. *LatHar* 574.

Szeregi: »pohańbienie i posromocenie wieczne« (2): A wiele tych ktorzy leżą w prochu ocucą się iedni ku wiecznemu żywothowi/ á drudzy ná pohánbienie y poľromocenie wieczne. *GrzegŚm* 8, 11.

»strach abo pohańbienie« (1): Iuľz niemogę wnim [*Bogu*] mieć nádzieie aby mi grzechy odpuścił/ i tilko mi zoľtál łtrach abo pohanbiénié. *MurzHist* O3v.

Synonimy: **I.1.** *poľżenie, poniżenie, posromocenie, upokorzenie, uwłoczenie, znieważenie; 2.* *potępa, potępienie, zganienie; III.* *despekt, niesława, sromota, urąganie, wzgarda, zelżywość.*

Cf **POHAŃBIĆ**